Informačný list predmetu

Akademický rok 2026/2027

Vysoká škola	Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave
Fakulta	FF UCM
Kód predmetu	KSJAL/bdSsj4le-UJ/22
Názov predmetu	systém slovenského jazyka IV - lexikológia
Rozsah	2S
Počet kreditov	4
Vyučujúci	doc. Mgr. Katarína Žeňuchová, PhD., univ. prof. (prednášajúci)

Podmienky na absolvovanie predmetu

Absolvovanie 1 priebežného testu, z ktorého študent/ka môže získať max. 40 bodov a min. 28 bodov. Max. 20 bodov (min. 14 bodov) získa študent z prekladu cudzojazyčného odborného textu (rozsah 0,5-1 NS) do slovenčiny, kde sa bude hodnotiť presnosť prekladu, ortografická, morfologická, lexikálna a štylistická správnosť slovenského textu. Zo záverečného testu môže študent získať max. 40 bodov, min. 28 bodov. Klasifikačný stupeň bude určený na základe stupnice (v %): A (100 – 92), B (91 – 83), C (82 – 74), D (73 – 65), E (64 – 56), Fx (55 a menej).

Priebežné hodnotenie

Absolvovanie 1 priebežného testu, z ktorého študent/ka môže získať max. 40 bodov a min. 28 bodov. Max. 20 bodov (min. 14 bodov) získa študent z prekladu cudzojazyčného odborného textu (rozsah 0,5-1 NS) do slovenčiny, kde sa bude hodnotiť presnosť prekladu, ortografická, morfologická, lexikálna a štylistická správnosť slovenského textu.

Záverečné hodnotenie

Zo záverečného testu môže študent získať max. 40 bodov, min. 28 bodov. Klasifikačný stupeň bude určený na základe stupnice (v %): A (100 – 92), B (91 – 83), C (82 – 74), D (73 – 65), E (64 – 56), Fx (55 a menej).

Výsledky vzdelávania

1. Vedomosti: Cieľom predmetu je poskytnúť ucelený obraz o lexikálnom systéme slovenčiny, oboznámiť so základným členením slovnej zásoby slovenčiny z rozličných hľadísk, poukázať na rôznorodosť uplatnenie slov z komunikačného hľadiska, získať poznatky o fungovaní frazeologických jednotiek, sledovať dynamiku slovnej zásoby v súčasnosti. Predmet je zameraný aj na lexikologické úskalia tvorby prekladu textu, na interlingválne homonymá, na negatívny vplyv interferencie češtiny v slovenskom texte, vplyvy germánskych jazykov na slovenské komunikáty.
2. Zručnosti: Popri teoretických vedomostiach študenti/ky nadobudnú praktické zručnosti a dokážu aplikovať vedomosti z lexikálnej roviny slovenčiny v praktickej rovine pri preklade textu a tlmočení.
3. Profesijné kompetencie: Študenti z hľadiska získavania profesijných kompetencií budú odborne spôsobilí prekladať z/do slovenského jazyka s ohľadom na štylistickú a lexikologickú primeranosť použitých výrazových prostriedkov.
4. Prenositeľné kompetencie: Počas absolvovania predmetu získajú prenositeľné kompetencie, ako napríklad zdokonalenie komunikačných zručností v cudzom i materinskom jazyku, a to v písomnom i

ústnom prejave, nadobudnú zručnosť pracovať so slovníkovými a kodifikačnými príručkami, zdokonaľujú si svoje prezentačné schopnosti.

Stručná osnova predmetu

1. Lexikálna rovina a jej miesto v sústave jazykových rovín, lexikálna zásoba, lexikálna jednotka
2. Lexikografia. Typológia slovníkov, kodifikačné príručky a práca s nimi.
3. Významová štruktúra slova. Diferenciácia slovnej zásoby. Jednotlivé vrstvy slovnej zásoby národného jazyka v texte.
4. Rozširovanie slovnej zásoby. Hlavné procesy rozšírenia slovnej zásoby. Tvorenie nových lexikálnych jednotiek.
5. Interpretácia lexikálnych jednotiek z hľadiska spisovnosti, štýlu, pôvodu, času.
6. Paradigmatické vzťahy v slovnej zásobe. Sémantické pole, synonymia, antonymia, paronymia, hyperonymia, hyponymia a kohyponymia.
7. Sémantická motivácia. Multisémia. Polysémia. Kosémia. Polysémia a homonymia.
8. Syntaktická motivácia. Typy viacslovných pomenovaní. Odlíšenie viacslovných pomenovaní od voľných syntagmatických spojení.
9. Frazeologická motivácia –frazeológia, frazéma, vlastnosti frazém, typy frazém, varianty frazém. Preklad ustálených spojení, frazém a parémií.
10. Klasifikácia slovnej zásoby. Základné princípy členenia. Spisovná a nespisovná lexika.
11. Diferenciácia slovnej zásoby zo štylistického hľadiska.
12. Expresívna lexika a expresívnosť textu.

Sylabus predmetu

1. Lexikálna rovina a jej miesto v sústave jazykových rovín, lexikálna zásoba, lexikálna jednotka
2. Lexikografia. Typológia slovníkov, kodifikačné príručky a práca s nimi.
3. Významová štruktúra slova. Diferenciácia slovnej zásoby. Jednotlivé vrstvy slovnej zásoby národného jazyka v texte.
4. Rozširovanie slovnej zásoby. Hlavné procesy rozšírenia slovnej zásoby. Tvorenie nových lexikálnych jednotiek.
5. Interpretácia lexikálnych jednotiek z hľadiska spisovnosti, štýlu, pôvodu, času.
6. Paradigmatické vzťahy v slovnej zásobe. Sémantické pole, synonymia, antonymia, paronymia, hyperonymia, hyponymia a kohyponymia.
7. Sémantická motivácia. Multisémia. Polysémia. Kosémia. Polysémia a homonymia.
8. Syntaktická motivácia. Typy viacslovných pomenovaní. Odlíšenie viacslovných pomenovaní od voľných syntagmatických spojení.
9. Frazeologická motivácia –frazeológia, frazéma, vlastnosti frazém, typy frazém, varianty frazém. Preklad ustálených spojení, frazém a parémií.
10. Klasifikácia slovnej zásoby. Základné princípy členenia. Spisovná a nespisovná lexika.
11. Diferenciácia slovnej zásoby zo štylistického hľadiska.
12. Expresívna lexika a expresívnosť textu.

Odporúčaná literatúra

• DOLNÍK, J. 2003. Lexikológia. Bratislava: Univerzita Komenského, 236 s., ISBN 80-223-1733-0. DOLNÍK, J. 1990. Súčasný slovenský jazyk. Lexikológia. Seminárne cvičenia. Bratislava: Univerzita Komenského,105 s., ISBN 80-22308-66-8.
• HORECKÝ, J. 1989. Dynamika slovnej zásoby súčasnej slovenčiny. Bratislava: VEDA, vydavateľstvo SAV, 436 s., ISBN 80-224-0047-5.
• HORECKÝ, J. 1971. Slovenská lexikológia I. Tvorenie slov. Bratislava: SPN, 253 s.
• Krátky slovník slovenského jazyka. 5. vyd. Martin: Matica slovenská, 2020. Dostupné na: https://slovnik.

juls.savba.sk
• MLACEK, J. 1977. Slovenská frazeológia. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 120 s.
• MLACEK, J. 2001. Tvary a tváre frazém v slovenčine. Bratislava: Stimul – Centrum informatiky a vzdelávania FF UK, 169 s., ISBN 80-88982-40-5.
• ONDRUS, P. – HORECKÝ, J. – FURDÍK, J. 1980. Súčasný slovenský spisovný jazyk – lexikológia.Bratislava: SPN, 232 s.
• ORGOŇOVÁ, O. – BOHUNICKÁ, A. 2011. Lexikológia slovenčiny. Učebné texty a cvičenia. Bratislava: Univerzita Komenského, 251 s., ISBN 978-80-8127-030-7.
• PAVLOVIČ, J. 2015. Náuka o slovnej zásobe. Trnava: Trnavská univerzita v Trnave, 106 s., ISBN 978-80-8082-928-5.
• RIPKA, I. – IMRICHOVÁ, M. 2003. Základy slovenskej lexikológie. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, 150 s., ISBN 80-8068-207-0.

Jazyk, ktorého znalosť je potrebná na absolvovanie predmetu

slovenský